

وضعیت بانکداری اسلامی در جهان

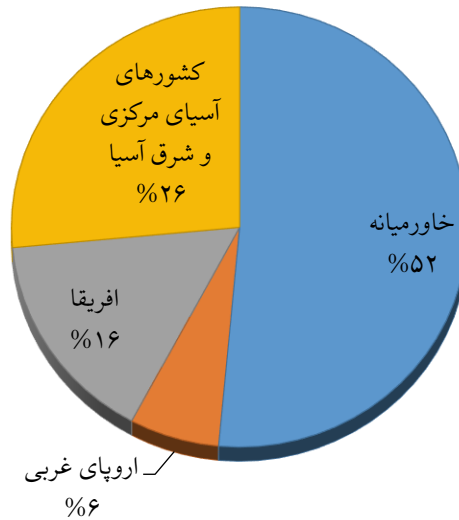
نظام بانکداری اسلامی ریشه در ایدئولوژی و ارزش‌های اقتصاد اسلامی دارد و تحقق آن مستلزم استقرار عدالت اقتصادی و اجتماعی و نیز توزیع عادلانه درآمد و ثروت در جامعه است. بنابراین، منظور از بانکداری اسلامی نوعی الگوی خاص یا تعدیل شده‌ای از بانکداری متعارف است که در آن تلاش می‌شود تمامی روابط و مناسبات، سازگار با شریعت و فقه اسلامی و در راستای اهداف اساسی نظام اقتصادی اسلامی مانند عدالت و اخلاق تنظیم گردد. لذا اگر مولفه اصلی بانکداری اسلامی، حذف ربا از تمامی عملیات بانکی و انطباق عملیات بانکی با موازین شرعی فرض شود، در آن صورت، استفاده از عقود اسلامی، مشخص بودن مسیر مصرف منابع و نظارت بر عملیات بانکی را می‌توان از ویژگی‌های بانکداری اسلامی برشمرد.

با توجه به محدودیت دسترسی به پایگاه داده‌ای bankscope و بر اساس آخرین آمار استخراج شده از این پایگاه اطلاعاتی در سال ۲۰۱۶، ارزش کل دارایی‌های منطبق بر شریعت، حدود ۱٫۵ تریلیون دلار می‌باشد. این در حالی است که بر اساس طبقه‌بندی جغرافیایی، خاورمیانه (با ۱۰۵ بانک اسلامی)، کشورهای آسیای مرکزی و شرق دور (با ۵۴ بانک اسلامی) و اروپای غربی (با ۱۳ بانک اسلامی) به ترتیب با ۱ تریلیون دلار، ۲۳۰ میلیارد دلار و ۴۳ میلیارد دلار بیشترین دارایی‌های منطبق بر شریعت را تشکیل می‌دهند. از این‌رو، این بازار موقعیتی فعال و پرنرژی در سطح جهانی دارد و پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد تا چند سال آینده به ارزشی بیش از ۲ تریلیون دلار رسیده که این مقدار حداقل دو برابر سریع‌تر از بانکداری رایج در سطوح کلان است.

جدول ۱: وضعیت مناطق مختلف از نظر تعداد بانک‌های اسلامی و دارایی‌ها

سهم بانکداری اسلامی در هر منطقه		دارایی‌های منطبق بر شریعت (میلیون دلار)		کل دارایی‌ها (میلیون دلار)	تعداد بانک‌های اسلامی	منطقه جغرافیایی
		۲۰۱۶	۲۰۱۵			
۰/۰۵	۰/۰۴	۴۳۰۸۸	۴۴۶۴۶	۸۷۵۶۳۹۴۵	۱۳	اروپای غربی
۲۸	۲۴	۱۰۲۶۹۲۴	۸۸۴۹۰۶	۳۷۱۱۷۹۰	۱۰۵	خاورمیانه
۰/۳	۰/۲۶	۲۳۰۹۷۲	۱۹۴۵۳۲	۷۹۸۶۹۲۳۱	۵۴	کشورهای آسیای مرکزی و شرق دور
۰/۳	۱/۴	۲۵۲۷۷	۲۸۲۰۳	۲۰۶۲۳۰۳	۳۲	افریقا
۰/۷	۰/۶	۱۳۲۶۲۶۱	۱۱۵۲۲۸۷	۱۷۳۲۰۷۲۶۹	۲۰۴	مجموع

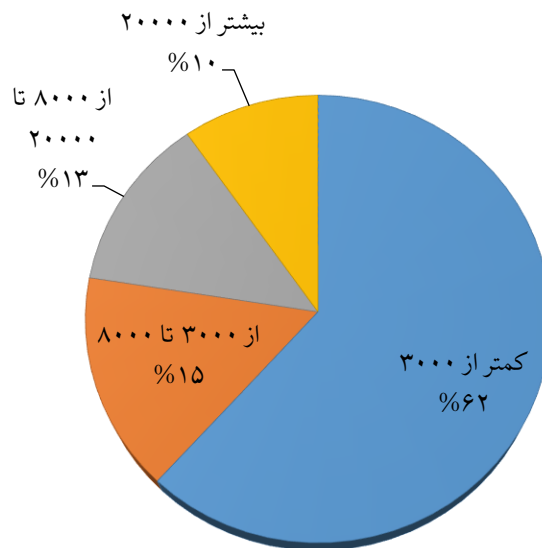
نمودار ۱: توزیع بانک‌های اسلامی جهان به تفکیک مناطق مختلف جغرافیایی در سال ۲۰۱۶

همان‌طور که نمودارهای ۱ و ۲ نشان می‌دهد، بیشترین تعداد بانک‌های اسلامی جهان در سال ۲۰۱۶ متعلق به خاورمیانه و پس از آن به ترتیب متعلق به کشورهای آسیای مرکزی و شرق آسیا (از جمله مالزی، چین، ژاپن و کره و غیره) و افریقا می‌باشد. از سوی دیگر، بررسی تعداد بانک‌های اسلامی بر اساس دارایی‌های آنها نیز نشان می‌دهد که ۶۲ درصد از بانک‌های اسلامی در جهان در رده کمتر از ۳ میلیارد دلار، حدود ۳۰ درصد بین ۳ تا ۲۰ میلیارد دلار و تنها ۱۰ درصد از بانک‌های اسلامی دارایی‌هایی بیش از ۲ میلیارد دلار دارند.

نمودار ۲: توزیع بانک‌های اسلامی جهان بر اساس مقدار دارایی‌ها در سال ۲۰۱۶

(ارقام طبقه‌بندی به میلیون دلار)

از نظر ارزش دارایی‌ها، حجم بالایی از دارایی‌های بانک‌های اسلامی جهان در سال ۲۰۱۶، در محدوده دارایی‌های بیشتر از ۲۰ میلیارد دلار قرار دارند و تنها ۸ درصد از دارایی‌های بانک‌های اسلامی کمتر از ۳ میلیارد دلار بوده و این نشان‌دهنده وسعت فعالیت و اندازه بانک‌های اسلامی در جهان است. علاوه بر این، همان‌طور که در جدول ۲، ملاحظه می‌گردد تمرکز بانک‌های بزرگ اسلامی بیشتر در خاورمیانه و سپس در شرق دور و اروپا قرار گرفته‌است.

جدول ۲: توزیع دارایی‌های بانک‌های اسلامی جهان به تفکیک مناطق مختلف جغرافیایی در سال ۲۰۱۶
(واحد: میلیون دلار)

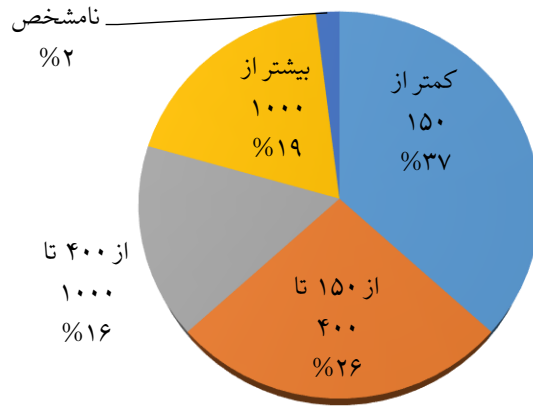
منطقه جغرافیایی	کمتر از ۳۰۰۰	از ۳۰۰۰ تا ۸۰۰۰	از ۸۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰	بیشتر از ۲۰۰۰۰	کل
خاورمیانه	۴۵۵۸۶	۶۴۸۹۱	۲۲۷۶۸۴	۶۸۸۷۶۳	۱۰۲۶۹۲۴
کشورهای آسیای مرکزی و شرق دور	۳۰۳۱۱	۵۶۴۸۶	۸۱۵۳۳	۶۲۶۴۲	۲۳۰۹۷۲
اروپای غربی	۹۱۰۸	۰	۳۳۹۸۰	۰	۴۳۰۸۸
افریقا	۲۱۰۴۷	۴۲۳۰	۰	۰	۲۵۲۷۷
مجموع	۱۰۶۰۵۱	۱۲۵۶۰۷	۳۴۳۱۹۷	۷۵۱۴۰۵	۱۳۲۶۲۶۱

جدول ۳: وضعیت بانک‌های اسلامی در مناطق مختلف از نظر سرمایه، سپرده، تسهیلات اعطایی و سود خالص
(واحد: میلیون دلار)

منطقه جغرافیایی	سرمایه	سود خالص	سپرده	تسهیلات
خاورمیانه	۹۷۶۱۸	۱۱۲۵۹	۵۹۵۳۷۳	۶۱۸۳۶۰
کشورهای آسیای مرکزی و شرق دور	۱۷۲۲۶	۱۱۴۸	۱۹۳۹۸۱	۱۸۳۹۷۹
اروپای غربی	۴۳۹۵	۲۶۶	۳۱۸۴۹	۲۷۳۱۷
افریقا	۲۳۱۵	۵۸۲	۱۷۹۰۵	۱۰۶۵۱
مجموع	۱۲۱۵۵۴	۱۳۲۵۵	۸۴۱۱۰۹	۸۴۰۳۰۷

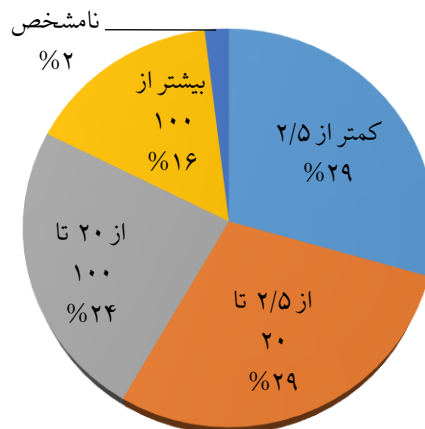
نمودار ۳: توزیع بانک‌های اسلامی جهان بر اساس مقدار سرمایه در سال ۲۰۱۶

(ارقام طبقه‌بندی به میلیون دلار)

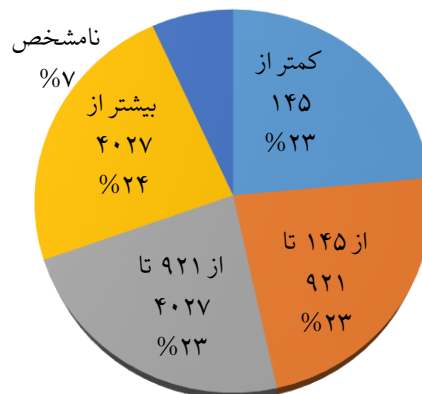
نمودار ۴: توزیع بانک‌های اسلامی جهان بر اساس سود خالص در سال ۲۰۱۶

(ارقام طبقه‌بندی به میلیون دلار)

نمودار ۵: توزیع بانک‌های اسلامی جهان بر اساس مقدار تسهیلات در سال ۲۰۱۶

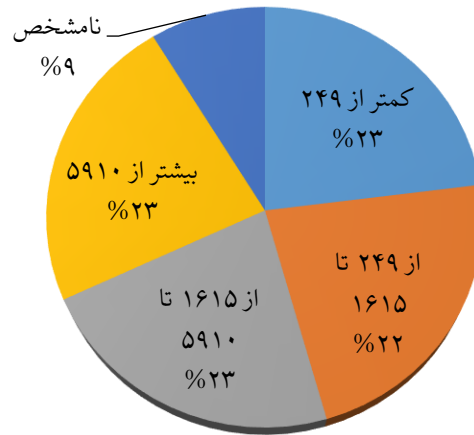
(ارقام طبقه‌بندی به میلیون دلار)

نمودار ۶: توزیع بانک‌های اسلامی جهان بر اساس مقدار سپرده در سال ۲۰۱۶

(ارقام طبقه‌بندی به میلیون دلار)

جدول ۴. مقایسه برخی نسبت‌های مالی در بانک‌های اسلامی جهان (۲۰۱۶-۲۰۱۲)

(درصد)

نسبت‌ها	سال				
	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲
نسبت‌های دارایی کیفیت	۳/۵۱	۳/۲۰	۳/۱۳	۳/۲۸	۳/۸۹
	ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به کل تسهیلات				
نسبت‌های نقدینگی	۳/۹۷	۴/۱۱	۳/۴۶	۳/۹۱	۷/۲۸
	مطالبات مشکوک‌الوصول به کل تسهیلات				
	خالص تسهیلات به دارایی‌ها	۶۴/۶	۶۳/۹	۶۴/۵	۶۲/۸
نسبت‌های سرمایه	۷۹/۰	۷۷/۷	۷۸/۴	۷۶/۰	۷۴/۹
	خالص تسهیلات به سپرده‌ها				
نسبت‌های سودآوری	۲۵/۴	۲۲/۷	۲۲/۵	۲۴/۳	۲۵/۱
	دارایی‌های نقدشونده به سپرده‌ها				
	۱۱/۸	۱۰/۸	۱۰/۹	۱۱/۱	۱۰/۲
	حقوق صاحبان سهام به دارایی‌ها				
نسبت‌های سودآوری	۱۶/۳	۱۵/۱	۱۵/۷	۱۶/۶	۱۶/۵
	نسبت کفایت سرمایه				
	۱/۹۱	۱/۳۸	۱/۶۷	۱/۶۹	۲/۱۲
	حاشیه سود				
	۱/۴۰	۰/۹۸	۱/۱۵	۱/۲۲	۱/۶۳
بازده متوسط سرمایه					
۱۲/۰۶	۸/۹۶	۱۰/۴۲	۱۱/۳۶	۱۵/۳۵	
بازده متوسط دارایی					
۵۹/۲۷	۷۱/۴۵	۶۸/۸۹	۶۵/۱۳	۵۸/۹۶	
هزینه به درآمد					

Source: Bankscope Database